

ПОНЯТТЯ «КОНТРАСИГНАЦІЯ» ТА БЛИЗЬКІ ДО НЬОГО ТЕРМІНИ

THE CONCEPT OF “COUNTERSIGN” AND RELATED TERMS

Колисенко А.І.,

*аспірант кафедри конституційного права України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

У роботі розглянуто визначення таких термінів, як «контрасигнатура», «контрасигнація», «контрасигнування», «міністерська скріпа», «скріплення підписом», «візування», а також співвідношення та розмежування цих понять. Проаналізовано місце інституту контрасигнації в системі стримувань і противаг. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавчого регулювання цього інституту.

Ключові слова: контрасигнатура, контрасигнація, контрасигнування, міністерська скріпа, скріплення підписом, візування.

В работе рассмотрено определение таких терминов, как «контрассигнатура», «контрассигнация», «контрассигнование», «министерская скрепа», «скрепление подписью», «визирование», а также соотношение и различие этих понятий. Проанализировано место института контрассигнации в системе сдержек и противовесов. Предложены способы усовершенствования законодательного урегулирования этого института.

Ключевые слова: контрассигнатура, контрассигнация, контрассигнование, министерская скрепа, скрепление подписью, визирование.

The work discusses the meaning of such terms as “countersignature”, “countersign”, “countersigning”, “minister’s countersignature”, “authentication”, “endorsement” as well as correlation and demarcation of these conceptions. The place of countersign institute in checks and balances system is analyzed. Ways are proposed to improve legislative regulation of this institute.

Key words: countersignature, countersign, countersigning, minister’s countersignature, authentication, endorsement

Постановка проблеми. Система стримувань і противаг є невід’ємним елементом концепції поділу державної влади. Закріплення її в Конституції України спрямоване на забезпечення стабільності функціонування державної влади, запобігання політичним кризам. Але це ще не свідчить про наявність дієвої системи стримувань і противаг в Україні. Постійні конфлікти, протистояння між гілками влади вказують на необхідність вдосконалення конкретних елементів цієї системи. Одним із таких елементів є інститут контрасигнування як форма взаємодії між главою держави та урядом. Ґрунтовне, системне наукове дослідження цього інституту, його вдосконалення потребує визначення відповідного понятійно-категоріального апарату.

Аналіз досліджень. Дослідженням різних аспектів функціонування інституту контрасигнації займалися такі вчені, як Ю.Г. Барабаш, І.І. Дахова, С.Г. Серьогіна, Н.А. Філіпова, О.В. Совгіря, Т.Б. Купченко, С.В. Болдирев, Г.М. Малкіна, Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.П. Головатий, Я.О. Берназюк та інші. Однак певні питання залишаються недостатньо дослідженими й потребують подальшого вивчення й удосконалення. Особливої уваги потребує понятійно-категоріальний апарат цього інституту.

Метою статті є дослідження понятійно-категоріального апарату інституту контрасигнації, розкриття змісту та співвідношення понять «контрасигнатура», «контрасигнація», «контрасигнування», «міністерська скріпа», «скріплення підписом», «візування», обґрунтування їхнього розмежування. Це дасть змогу уникнути неоднозначного їх розуміння та тер-

мінологічної плутанини при подальшому використанні цих понять.

Виклад основного матеріалу. Контрасигнація (лат. contra – проти і signare – підписувати, засвідчувати печаткою) – попереднє скріплення акта глави держави підписами прем’єр-міністра й міністра, відповідального за цей акт та його виконання, внаслідок чого вони беруть на себе юридичну й політичну відповідальність за акт глави держави [1, с. 173].

Інститут контрасигнування (раніше відомий як інститут міністерської скріпи) виник у результаті зіткнення двох конкуруючих правових принципів – принципу суверенності й «безвідповідальності» монарха, з одного боку, та принципу верховенства парламенту й парламентської відповідальності уряду – з іншого [2]. Як зазначає А. Шайо, конституційна проблема полягала в тому, що особистість короля не могла бути суб’єктом відповідальності, але в якості голови виконавчої влади монарх не міг залишатися поза парламентським контролем [3, с. 270]. О.С. Алексєєв зазначає, що міністерська скріпа має подвійне значення: по-перше, надає актам юридичної сили, по-друге – слугує обґрунтуванням відповідальності міністрів за ці акти перед судом і парламентом [4, с. 43–44]. Інститут міністерської скріпи відомий був державному праву абсолютних монархій, однак він був позбавлений того юридичного значення, яке властиве йому в конституційному праві. Міністерська скріпа в абсолютній монархії є формальністю: слугує посвідченням автентичності підпису монарха, запорукою достовірності змісту урядового акта [5].

Проте сьогодні не варто розглядати інститут контрастигування лише як спосіб перенесення відповідальності за акт глави держави на уряд та окремих його членів. Як зазначає О.Ф. Скакун, наявність інституту контрастигнації свідчить про те, що президент має певну залежність від уряду, а останній – політичну відповідальність перед парламентом [6, с. 364].

Крім того, на думку дослідників, контрастигування виконує такі функції: забезпечує гарантії проти зловживань повноваженнями з боку обох сторін, що ставлять свої підписи, – глави держави й глави уряду [7, с. 32]; підтверджує надання урядом дозволу на підписання акта главі держави [8, с. 18]; засвідчує справжність підпису глави держави, вказує на колегіальність прийнятого рішення [9, с. 59; 10].

На жаль, в Україні цей інститут так і не став вагомим інструментом системи стримувань і противаг, а виконує, так би мовити, «декоративну» функцію. Однією з причин цього, як зазначає І.Б. Коліушко, стала підміна поняття контрастигнації, зміст якого в конституційному праві визначений доволі чітко, його, як вважалося, україномовним відповідником – «скріплення підписом». Невизначеність цього поняття в Конституції призвела зрештою до різних його тлумачень, які часто підлаштовувалися під потреби політичної доцільності. Як наслідок, ідея контрастигнації в Україні фактично була дискредитована [11].

Відповідно до частини 4 статті 106 Конституції України зі змінами, внесеними Законом України № 2222 від 8 грудня 2004 року, передбачено, що «акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених пунктами 5, 18, 21, 23 цієї статті, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання» [12]. Таке конституційне положення видається спірним і може мати два варіанти тлумачення:

1. Скріплення підписом має суто інформативний характер.

2. Поняття «скріплення підписом» і «контрастигнація» використовуються як синоніми та являють собою умову набрання чинності акта президента України.

Проаналізуємо поняття «скріплення підписом». За «Словником української мови», слово «скріплювати» (підписом) має значення «засвідчувати ділові папери, документи підписом, печаткою» [13]. Тобто йдеться про процедуру, що створює певні правові наслідки. В «Англо-російському словнику» В.К. Мюллера поняття «скріплювати підписом» відповідає англійському *countersign*, що, у свою чергу, перекладається як контрастигнація [14]. П.П. Шляхтун роз'яснює, що контрастигнація (контрастигнація) (лат. *contrasignatura* – міністерський підпис, від *contra* – проти і *signo* – підписую) – скріплення акта глави держави підписом прем'єр-міністра та/або відповідального міністра, без якого акт не набирає юридичної сили [15, с. 222]. Згідно з 6-томною «Юридичною енциклопедією», контрастигнація актів глави держави також визначається як скріплення

підписом глави уряду і/або окремого члена уряду акта глави держави. Без такого підпису акт недійсний [16, с. 322].

Саме тому можна стверджувати, що в поняття «скріплення підписом», яке міститься в статті 106 Конституції, вкладено саме сенс, який має поняття «контрастигування», тому що «контрастигнація» по суті й означає підпис міністра на акті, який виходить від глави держави, і надає цьому акту юридичну силу [9].

Також необхідно розмежовувати поняття «контрастигнація» та «візування», оскільки ці поняття дуже часто використовують як синоніми, не розрізняючи їхнього значення.

З цього приводу С.Г. Серьогіна зазначає, що візування ніколи не закріплювалося на конституційному рівні, воно є категорією діловодства, а не конституційного права [17, с. 12]. В «Енциклопедії державного управління в Росії» також роз'яснюється, що інститут контрастигування слід відрізнити від візування нормативного акта. Головна відмінність полягає в конституційно-правовому закріпленні інституту контрастигування [18, с. 353–354].

Стосовно цього питання С.П. Головатим було проведено лінгвістичний аналіз понять «візування» й «віза». За даними «Словника української мови», одним із двох значень слова «віза» є «напис на документі, який засвідчує, що його перевірено офіційною особою», а «візувати» означає «ставити візу на документі». Отже, українською мовою візувати – це «ставити напис на документі, який засвідчує, що його перевірено офіційною особою». Тобто первинним і основним при візуванні є саме факт перевірки, перегляду документа офіційною особою, а віза у вигляді відповідного напису є лише свідченням того, що таку перевірку було здійснено [19, с. 188].

В українському законодавстві процедура візування закріплена у відповідних нормативно-правових актах, переважно на рівні підзаконних чи внутрішніх актів. Так, згідно з пунктом 10 Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України, затвердженого Указом Президента України від 15 листопада 2006 р., проекти актів президента України, що вносяться Кабінетом Міністрів України, мають бути завізовані прем'єр-міністром України (у разі його відсутності – першим віце-прем'єр-міністром України чи відповідним віце-прем'єр-міністром України), а також міністрами (у разі відсутності – заступниками міністрів), керівниками центральних органів виконавчої влади, до компетенції яких належать питання, що пропонуються до вирішення проектом акта президента України [20].

У пункті 4 параграфа 12 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р., зазначається, що керівник Секретаріату Кабінету Міністрів подає прем'єр-міністрові для підписання прийняті Кабінетом Міністрів акти, а для візування – схвалені проекти законів та актів президента України [21].

Візування розповсюджується на надзвичайно широкий обсяг проектів документів. Коло осіб, що

візують документ, не є чітко окресленим. Воно, як і решта питань процедури підготовки документа загалом та його візування зокрема, визначається внутрішнім актом органу влади, установи чи організації. Водночас воно визначається особливостями питань, що вирішуються, правилами ведення діловодства й документообігу в конкретній установі чи організації, низкою інших чинників.

Наявність або відсутність візи тієї чи іншої особи не є показником чинності чи нечинності документа після його прийняття у встановленому порядку та підписання. Неналежним чином здійснене візування чи відсутність необхідної візи може лише призвести до відкладення розгляду питання, тобто матиме тільки процедурні наслідки [19, с. 189–190].

Ю.М. Бисага та Д.М. Белов також чітко розмежовують ці поняття. Контрасигнатура – не просте візування з огляду на теорію управління, а дія, що має істотне юридичне значення. По-перше, вона підтверджує, що акт глави держави прийнятий у порядку, встановленому процедурою, і є чинним. При цьому обов'язковість контрасигнатури позбавляє главу держави можливості вольового видання актів без дотримання належної процедури. Принаймні відсутність контрасигнатури свідчить про її порушення. По-друге, контрасигнатура переносить відповідальність, пов'язану з прийняттям актів, у разі наявності в них помилок, пробілів, невідповідності іншим законам із глави держави на контрасигнуючу особу. Акти, прийняті главою держави в порядку самостійного здійснення ним своїх дискреційних повноважень, контрасигнатури не вимагають [22, с. 136–137].

Підсумовуючи сказане вище, можемо зробити висновок:

1. Візування, на відміну від інституту контрасигнації, що має конституційне закріплення, є категорією діловодства.

2. У частині 4 статті 106 Конституції України чітко встановлюється коло правових актів, які потребують контрасигнації. Візування стосується необмеженого кола документів.

3. Прем'єр-міністр України й міністр, відповідальний за акт президента України та його виконання, – це коло осіб, які контрасигнують акти глави держави. Щодо візування – широке, чітко не визначене коло суб'єктів.

4. Акти президента, які видаються ним у межах повноважень, передбачених пунктами 5, 18, 21, 23 частини 4 статті 106 Конституції України, є обов'язковими до виконання лише за умови, що вони контрасигновані. Візування не є передумовою набрання чинності правового акта, а є лише свідченням того, що проект документа було перевірено офіційною особою.

Аналізуючи понятійно-категоріальний апарат інституту контрасигнації, необхідно також звернути увагу на такі терміни, як «контрасигнація», «контрасигнування» й «контрасигнатура».

З приводу цього питання серед науковців немає єдиної, усталеної думки. Так, О.В. Совгіря зазначає,

що слід розмежовувати поняття «контрасигнування» («контрасигнація») та «контрасигнатура», розуміючи під першим законодавчо визначений процес скріплення підписом прем'єр-міністра та міністра акта глави держави, а під другим – власне сам підпис на зазначеному акті [9]. Іншої думки притримується Т.Б. Купченко, яка наголошує, що поряд із терміном «контрасигнування» у вітчизняному й зарубіжному праві використовуються терміни «контрасигнація» та «контрасигнатура» (пізньолат. *contrasignatura* – міністерська скрепа, підпис), відмінність яких не має принципового значення, оскільки ці терміни мають спільне походження [23, с. 77]. Г.М. Малкіна й Н.А. Філіпова також використовують ці поняття як синоніми [24, с. 342; 2, с. 268].

Для вирішення цього питання необхідно більш детально проаналізувати згадані терміни.

При використанні термінів іншомовного походження важливе значення має взаємодія терміна з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. Нерозривний зв'язок юридичних понять і відповідних їм термінів виявляється в тому, що упорядкування правової термінології неможливе без досить глибокої наукової розробки юридичних понять, їхнього логічного аналізу й точного визначення. Якщо юридичні поняття визначені недостатньо ясно, про точну термінологію не може бути й мови. Як відзначав академік В.В. Виноградов, усякі «спроби упорядкування термінів без попереднього аналізу понять, що ними виражаються, залишаються безрезультатними» [25].

Раніше вже було зазначено, що термін «контрасигнація» відповідає англійському *countersign*, що, у свою чергу, походить від слова *to sign* – підписувати (вказує на дію, процес). Термін «контрасигнатура» (пізньолат. *contrasignatura* – міністерська скрепа, підпис) утворився від слова *signature*, яке перекладається як підпис. Отже, термін «контрасигнація» й термін «контрасигнатура» співвідносяться як дія та подія, або як процес і наслідок.

Тому ми наголошуємо, що необхідно використовувати термін «контрасигнатура» для позначення підписів прем'єр-міністра й відповідального міністра, а термін «контрасигнація» вживати у значенні самого процесу скріплення підписами.

Для розрізнення цих термінів необхідно також звернутися до ДСТУ 3966-2000 «Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять», де зазначено, що при використанні термінів іншомовного походження потрібно розмежовувати засобами української мови явища і конкретні процеси, оскільки явище – це загальне поняття, яке охоплює як процес (недоконану дію), подію (доконану дію), так і наслідок дії [26]. Виходячи з цього, пропонуємо для назви явища вживати іменник іншомовного походження на -ння (у нашому випадку – «контрасигнування»), для назви процесу – віддієслівний іменник на -ція («контрасигнація»), а для позначення об'єкта (наслідок події) – використовувати однокореневий іменник з іншим суфіксом («контрасигнатура»).

Відповідно, ці терміни співвідносяться як ціле і частини, контрастигнація, контрастигнатура є складовими частинами контрастигнування.

Висновки. Основою, каркасом наукового знання є понятійно-категоріальний апарат. Чітке, правильне вживання понять і термінів визначає ефективність дії законодавства та сприяє зміцненню законності. Необхідною умовою й одним із найпріоритетніших напрямів будь-якої правової реформи є вироблення уніфікованої системи правових понять і термінів, оскільки лише такий підхід може забезпечити однозначне тлумачення правових приписів, а також однозначне та правильне застосування кожної правової норми.

Законодавство, що закріплює інститут контрастигнування, містить низку суперечностей. Суттєвим недоліком є відсутність конституційного закріплення терміна «контрастигнація», що призвело до різного тлумачення конституційних норм і, як наслідок, боротьби за повноваження між главою держави й урядом у 2006 році (так звана «указна війна»). Для вирішення цієї проблеми насамперед необхідні кон-

кретизація, уточнення конституційних норм. Слід погодитись із думкою І.І. Дахової, яка зазначає, що Основний Закон України закріплює саме поняття контрастигнатури щодо деяких правових актів президента України, а тому доцільнішим було б закріплення на конституційному рівні терміна, притаманного конституціям багатьох країн світу [27, с. 46–47]. Наступним кроком має стати прийняття закону України, в якому слід чітко визначити процедуру контрастигнації актів президента. Спроба прийняти такий закон у 2000 році виявилася безуспішною (проект закону України від 05 липня 2000 р. «Про скріплення підписами посадових осіб актів Президента України»). Також існує нагальна потреба в прийнятті Закону України «Про нормативно-правові акти», єдиного законодавчого акта, який повинен стати основою для створення якісної системи законодавства України, у тому числі визначити особливості й вимоги до інституту контрастигнування. Вирішення цього питання на законодавчому рівні залишається актуальним і є необхідним для усунення прогалин і протиріч у чинному законодавстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Наливайко Л.Р. Тлумачний термінологічний словник з Конституційного права / Л.Р. Наливайко, М.В. Беляєва ; Запорізький юридичний ін-т Дніпропетровського держ. ун-ту внутрішніх справ. – Запоріжжя : Дніпропетровський металург, 2008. – 256 с.
2. Филиппова Н.А. Институт контрастигнатуры и конституционные гарантии автономии правительств в постсоветских государствах / Н.А. Филиппова // Политическая экспертиза. – 2006. – Т. 2. – № 2. – С. 268–279.
3. Шайо А. Самоограничение власти (краткий курс конституционализма) / А. Шайо ; пер. с венг. А.П. Гуськова, Б.В. Сотин. – М. : Юристъ, 2001. – 292 с.
4. Алексеев А.С. Безответственность монарха и ответственность правительства / А.С. Алексеев. – М.: Типография Товарищества И.Д. Сытина, 1907. – 70 с.
5. Гессен В.М. Основы конституционного права / В.М. Гессен [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://constitution.garant.ru/science-work/pre-revolutionar/5148630/chapter/6/#block_99847.
6. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : [підручник] / О.Ф. Скакун ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
7. Шаповал В. Конституційний механізм державної влади в незалежній Україні: політико-правові проблеми організації виконавчої влади / В. Шаповал // Право України. – 1997. – № 1. – С. 31–36.
8. Сафинов К.Б. Правительство Республики Казахстан: функции, созидательно-организаторская и правоустанавливающая его деятельность на переходном этапе : автореф. дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституционное право; муниципальное право; административное право; финансовое право» / К.Б. Сафинов. – Алматы, 2002. – С. 23.
9. Серьогіна С.Г. Цит. за Дахова І.І. Конституційно-правовий статус уряду в зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / І.Б. Дахова ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2006. – 197 с. – С. 59.
10. Совгиря О. Інститут контрастигнування актів глави держави в Україні: правова природа та проблеми законодавчого регулювання / О. Совгиря // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2010. – Вип. 85. – С. 66–70. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://papers.univ.kiev.ua/jurydychni_nauky/articles/Institution_of_Countersigning_the_Acts_of_the_President_in_Ukraine_Legal_Nature_and_Problems_of_Legislative_Regulation_17637.pdf.
11. Коліушко І. Проблеми здійснення виконавчої влади в конституційній системі України / І. Коліушко // Науковий вісник Чернівецького університету : Збірник наук. праць. Спецвипуск. – Вип. 641 : Правознавство. – Чернівці : ЧНУ, 2012. – С. 94–98. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/st/641/visnuk641.pdf>.
12. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
13. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970 – 1980) : в 11 т. – 1978. – Т. 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/osvita>.
14. Мюллер В.К. Англо-русский словарь. – М. : Русский язык, 1995; – 2106 с.
15. Шляхтун П.П. Конституційне право : [словник термінів] / П.П. Шляхтун. – К. : Либідь, 2005. – 568 с.
16. Юридична енциклопедія: в 6 т. / За ред. Ю.С. Шемшученко. – К., 1998–2004. – Т. 3 : К – М. – 2001. – 792 с.
17. Серегіна С.Г. Проблемы определения полномочий Президента Украины / С.Г. Серегіна // Бизнес-информ. – 1998. – № 12. – С. 12.
18. Барциц И.Н. Контрастигнатура / И.Н. Барциц // Энциклопедия государственного управления в России: в 2 т. – Том 1. – М. : Изд-во РАГС, 2008. – С. 353–354.
19. Головатий С. Скріплення підписом: контрастигнація чи візування? / С. Головатий // Українське право. – 1997. – № 3. – С. 187–196.
20. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України : Указ Президента України від 15.11.2006 № 970/2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
21. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

22. Бисага Ю.М. Контрасигнація актів глави держави: український та зарубіжний досвід / Ю.М. Бисага, Д.М. Белов // Правова держава. – 2006. – Вип. 17. – С. 136–140.
23. Купченко Т. Правовий механізм контрасигнації актів Президента України / Т. Купченко // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – С. 76–80.
24. Малкіна Г.М. Інститут контрасигнатури у системі способів реалізації політичної відповідальності: світовий та український довід / Г.М. Малкіна // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки. Наук. вісник : зб. наук. Праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 36. – С. 342–347.
25. Нікіфорова С.М. Трансформація англійських юридичних термінів в українську мову / С.М. Нікіфорова // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Право». – 2014. – Вип. 21. – С. 137–141. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpkhnpu_pravo_2014_21_22.pdf
26. Моргунюк В. Застандартовані правила ділового та наукового стилю / В. Моргунюк // Вісник Нац. ун-ту «Львів. політ.». – 2004. – № 503 – С. 75–81. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/r_mowa/strony_ukr02/mowa/00_mowa11.htm.
27. Дахова І.І. Конституційно-правовий статус уряду в зарубіжних країнах : [монографія] / І.І. Дахова. – Харків : Фінн, 2008. – 200 с.

УДК 342.6

ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

DELEGATION OF PLENARY POWERS AS A NECESSARY ELEMENT OF CO-OPERATION OF PUBLIC AND ORGANS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

Тулик І.І.,

здобувач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Стаття присвячена з'ясуванню важливого для науки муніципального права питання делегування повноважень. Україна на сьогоднішній день здійснює активний пошук оптимальних форм муніципального будівництва, а також методів поєднання інтересів держави та територіальної громади. У зв'язку з цим особливої актуальності набирає проблема взаємовідносин державних органів та органів місцевого самоврядування, осмислення загальнотеоретичних і практичних аспектів взаємодії держави та місцевого управління, а також її втілення в законодавчу практику.

Ключові слова: делегування, повноваження, категорія, відповідальність, органи державної влади, органи місцевого самоврядування.

Статья посвящена выяснению важного для науки муниципального права вопроса делегирования полномочий. Украина на сегодняшний день осуществляет активный поиск оптимальных форм муниципального строительства, а также методов сочетания интересов государства и территориальной общности. В связи с этим особенно актуальность приобретает проблема взаимоотношений государственных органов и органов местного самоуправления, осмысления общетеоретических и практических аспектов взаимодействия государства и местного управления, а также ее воплощение в законодательную практику.

Ключевые слова: делегирование, полномочия, категория, ответственность, органы государственной власти, органы местного самоуправления.

Authorities the article is devoted finding out of important for science municipal right the question of delegation of plenary powers. Ukraine for today carries out the active search of optimum forms of municipal building, and also methods of combination of interests of the state and territorial society. In the connection the special actuality is collected by the problem of mutual relations of public organs and organs local a comprehension of general theoretic and practical aspects of co-operation of the state and local government and its embodiments in legislative practice.

Key words: delegation, plenary powers, category, responsibility, public authorities, organs of local self-government.

Постановка проблеми. На думку фахівців, в сучасній науці муніципального права виникають істотні розбіжності щодо використання терміна «делегування державних повноважень» та його співвідношення з поняттям «наділення органів місцевого самоврядування окремими державними повноваженнями».

Делегування (від лат. *Delegare* – покласти, передавати) розумілося як *доручення* частини

повноважень від носія первинних прав – делегата (делегатора) особі, що приймає ці повноваження, – делегатові. Делегування в публічному праві того часу не носило консенсусного характеру, передбачало обов'язкове прийняття спеціального закону (*imperium lex curiata de iurisdictio*), що підтверджує акт делегування. Делегант мав право контролювати виконання переданих повноважень делегатові. Носій